

De minister van Economische Zaken en Klimaat
T.a.v. Directoraat-generaal Energie, Telecom & Mededinging
Directie Energie en Omgeving
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Datum	Uw Brief	Ons Kenmerk	Afdeling	Contactpersoon
26 APR 2018	14 februari 2018	ODH-2018-00030400	Toetsing & Vergunningverlening Milieu	[REDACTED]
Bijlage(n)	Uw Kenmerk	Zaaknummer	Team	Telefoonnummer
-	DGETM-EO / 18025644	00510129	T&V Bodem, Grondwater & Ontgronding	[REDACTED]
Betreft	Advies Mijnbouwwet inzake gewijzigd winningsplan Gaag-Monster			E-mail
				[REDACTED]@odh.nl

Excellentie,

Op 14 februari 2018 heeft u het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland schriftelijk (uw kenmerk DGETM-EO / 18025644) verzocht om advies in het kader van de Mijnbouwwet inzake het gewijzigd winningsplan Gaag-Monster. Het adviesverzoek heeft betrekking op een verzoek van de NAM van 2 augustus 2017 tot instemming met het gewijzigde winningsplan Gaag-Monster. Het winningsplan beschrijft de productie uit zeven gasvelden: Gaag, Monster, Maasdijk, 's-Gravenzande, Geestvaartpolder, Noorderdam en De Lier. De Omgevingsdienst Haaglanden voert de adviestaken in het kader van de Mijnbouwwet in mandaat uit namens Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Opmerking vooraf

Dit winningsplan heeft onder meer betrekking op gaswinning uit de velden Monster en Maasdijk, waarvoor Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) bij brief van 13 februari 2018 een handhavingsbeschikking heeft afgegeven, omdat de NAM de vergunde hoeveelheden te winnen gas zou hebben overschreden. De NAM heeft ons nog op 13 februari 2018 meegedeeld dat zij de winning in de desbetreffende velden na ontvangst van de handhavingsbeschikking hebben stopgezet. De NAM betwist overigens dat er sprake zou zijn van overschrijding van vergunde hoeveelheden en heeft -naar wij hebben vernomen- bezwaar aangetekend tegen de handhavingsbeschikking.

Naar aanleiding van de vooraankondiging van de handhavingsbeschikking van SodM op 7 augustus 2017 hebben wij u bij brief van 22 augustus 2017 (kenmerk PZH-2017-607341959, verzonden 4 september 2017) een aantal vragen gesteld omtrent de ontstane onduidelijkheid over het al dan niet overschrijden van de in het oude winningsplan opgenomen te winnen hoeveelheden gas. Wij hebben hierop nog geen antwoord van u mogen ontvangen. Wij verzoeken u ons zo spoedig mogelijk alsnog de vragen uit bovengenoemde brief te beantwoorden.

Naar aanleiding van het adviesverzoek willen wij u de volgende adviezen met betrekking tot – de besluitvorming op – het gewijzigde winningsplan meegeven.

Onduidelijkheid hoeveelheden te winnen gas binnen winningsplan

De hiervoor genoemde onduidelijkheid over de hoeveelheden te winnen gas werkt ook door in de beoordeling van het nu voorgelegd gewijzigde winningsplan. Wij zijn van mening dat het onwenselijk is dat dit gewijzigde winningsplan in procedure is gebracht zonder dat deze onduidelijkheid voor betrokken partijen opgehelderd is. De onduidelijkheid moet naar onze mening in ieder geval naar betrokken overheden en inwoners van het gebied worden opgehelderd, voordat er een besluit over dit gewijzigde winningsplan kan worden genomen. Wij verzoeken u in ieder geval de gestelde vragen in onze brief van 22 augustus 2017, en de hiermee aangegeven zorgpunten, te betrekken bij uw besluitvorming rond het gewijzigde winningsplan, zodat wordt voorkomen dat in de toekomst nog onduidelijkheden ontstaan over de toegestane hoeveelheden te winnen gas.

Bodemtrilling

In de rapportage 'Aanvraag Instemming Winningsplan Gaag-Monster' (2 augustus 2017) is in hoofdstuk 8 ingegaan op de bodemtrilling. Politiek gezien ligt het onderwerp 'bodemtrillingen' zeer gevoelig. Hoofdstuk 8 betreft een uitsluitend technische benadering van het onderwerp (onder andere beschrijving methodiek, berekeningsresultaten, alsmede een technische beschrijving van mogelijke gevolgen). Door deze werkwijze is het moeilijk om de genoemde kans op bodemtrillingen (42% voor het 's-Gravenzandeveld en 19% voor vier andere gasvelden) in perspectief te plaatsen. Een nadere, meer begrijpelijke, toelichting op het uitgevoerde onderzoek en de betekenis van de resultaten van het onderzoek is naar onze mening dan ook noodzakelijk. Wij verzoeken u een verdere onderbouwing van de te verwachten bodemtrillingen in te winnen bij de NAM. Op het moment dat nadere informatie is aangeleverd, voorzien wij u graag alsnog van een inhoudelijk passend advies.

Uit de aanvraag blijkt dat de voorkomens Gaag en Maasdijk volgens de seismische risicomatrix tot categorie II behoren. Zowel TNO als SodM geven in hun advies over het gewijzigde winningsplan aan dat zij tot de conclusie komen dat ook het voorkomen Monster tot categorie II behoort. Gezien dit advies, is dit voor ons ook het uitgangspunt.

Voor voorkomens behorend tot de categorie II dient aan een aantal voorwaarden te worden voldaan. Monitoring met een minimale meetnauwkeurigheid in de omgeving van het veld, alsmede aanvulling van de monitoring in de omgeving van het veld met accelerometers op de gefoonlocaties, zijn twee van deze voorwaarden. Uit de aanvraag blijkt het huidige KNMI netwerk in de regio nog niet te voldoen aan deze voorwaarden. De verwachting van de NAM is, volgens het winningsplan, dat een hierop aangepast netwerk in 2018 operationeel zou zijn. De SodM geeft aan dat voor het einde van 2017 een seismisch risicobeheersplan door NAM zou worden opgesteld. Hierin dient ook het aangepaste netwerk te zijn opgenomen. Dit plan zou met SodM worden besproken. Dit is volgens de SodM nog niet gebeurd. Wij vinden het van groot belang dat wanneer de winning wordt voortgezet volgens het ingediende winningsplan, er een adequaat seismisch monitoringsnetwerk is gerealiseerd dat ook in staat is om kleinere bevingen in het gebied te meten. Wij adviseren u om bij een eventuele instemming met het gewijzigde winningsplan voorwaarden in die zin op te nemen met betrekking tot de detectie van bodemtrillingen, alsmede over een door NAM op te stellen (adequaat) risicobeheersplan. De met het gewijzigde winningsplan beoogde uitbreiding van de te winnen hoeveelheden mag naar onze mening pas worden geëffectueerd op het moment dat de detectiecapaciteit voor bodemtrilling dusdanig is, dat aan gestelde voorwaarden voor voorkomens van categorie II wordt voldaan.

Bodemdaling

In de rapportage 'Aanvraag Instemming Winningsplan Gaag-Monster' (2 augustus 2017) is in hoofdstuk 7 ingegaan op de bodemdaling. Wij vinden de onderbouwing van de inschatting van de bodemdaling, zoals nu is opgenomen in hoofdstuk 7, te algemeen van aard en te onvoldoende beschreven vanuit de feitelijke gegevens vanuit het gebied. Een nadere duiding van onze opmerkingen op de door de NAM gegeven onderbouwing hebben wij opgenomen als toelichting bij ons advies. Wij verzoeken u nadere informatie, alsmede een verdere onderbouwing van de te verwachten bodemdaling, in te winnen bij de NAM om een duidelijker en vollediger beeld te krijgen over de verwachte bodemtrilling. Op het moment dat nadere informatie is aangeleverd, voorzien wij u graag alsnog van een inhoudelijk passend advies.

Mocht u toch voornemens zijn in te stemmen met het nu voorliggende winningsplan, dan verzoeken wij u aanvullende voorwaarden op te nemen over nog aan te leveren informatie, voordat wordt aangevangen met het gewijzigde deel van de winning.

Afblazen/affakkelen van gas

In de rapportage 'Aanvraag Instemming Winningsplan Gaag-Monster' (2 augustus 2017) is in paragraaf 6.8 ingegaan op het afblazen/affakkelen van gas. In deze paragraaf wordt gesteld dat in beginsel tijdens normale productie geen gas wordt afgefakkeld of afgeblazen. Er wordt echter niet aangegeven of buiten de periodes van 'normale productie' nog periodes/omstandigheden zijn waarbij wel wordt afgefakkeld of afgeblazen. De SodM geeft in haar advies over het gewijzigde winningsplan aan dat uit gegevens van NLOG is gebleken dat tot op heden regelmatig en in grote hoeveelheden is afgefakkeld op de locatie Gaag. Ondanks dat dit mogelijk niet is gebeurd tijdens 'normale productie', lijkt het wel een frequent voorkomende handeling, die de nodige risico's met zich mee kan brengen. Wij steunen derhalve SodM in hun advies om bij eventuele instemming met het gewijzigde winningsplan expliciet aan te geven onder welke voorwaarden affakkelen is toegestaan.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u vragen en/of opmerkingen over ons advies heeft, kunt u contact opnemen met de in het briefhoofd vermelde contactpersoon.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

Directeur Omgevingsdienst Haaglanden

TOELICHTING BODEMDALING

In de rapportage 'Aanvraag Instemming Winningsplan Gaag-Monster' (2 augustus 2017) is in hoofdstuk 7 ingegaan op de bodemdaling. Over dit hoofdstuk hebben wij de volgende opmerkingen:

- Wij vinden de algemene benadering (in paragraaf 7.1) dat bodemdaling kan worden gezien als een ondiepe schotel met een doorsnee van enkele kilometers onvoldoende om conclusies ten aanzien van bodemdaling te trekken. Conclusies dienen te worden getrokken op basis van onderzoek naar de ondergrond en daarop gebaseerde berekeningen op de specifieke locatie. Dit zien wij niet voldoende terug in de beschouwingen van de mogelijke bodemdaling;
- In paragraaf 7.2 wordt ingegaan op de historische bodemdaling. Om deze daling grafisch weer te geven, is figuur 7-3 in het rapport opgenomen. Hierbij is de bodemdaling in 2016 weergegeven ten opzichte van de situatie in 1989. Omdat voor een groot deel van de monitoringspunten in 1989 en/of 2016 geen meting is verricht, ontbreken op de figuur heel veel waarden, vooral voor veel punten in de nabijheid van (bestaande) gaswinningspunten. De figuur geeft nu dus een onvolledig beeld, waardoor naar onze mening niet goed kan worden beschouwd wat de historische bodemdaling is in relatie tot de gaswinningspunten. Een nadere beschouwing is benodigd, waarbij gebruik dient te worden van alle meetpunten en alle metingen die in de periode tussen 1989 en 2016 zijn uitgevoerd (trendanalyse);
- De conclusie in paragraaf 7.2 dat metingen met minder bodemdaling representatiever zijn voor de bodemdaling door alleen gaswinning kunnen wij niet plaatsen. Bodemdalingen zijn afhankelijk van meerdere factoren, zodat een dergelijke conclusie te weinig rekening lijkt te houden met de locatiespecifieke omstandigheden. Bovendien wordt daarmee niet verklaard, waarom er in gebieden met een verwachte geringe natuurlijke bodemdaling toch een grotere bodemdaling is gemeten. De betreffende conclusie dient derhalve nader te worden toegelicht;
- Voor de uitgevoerde berekeningen van de bodemdaling wordt verwezen naar bijlage A. Deze bijlage beschrijft echter alleen de methodiek en geeft slechts de in een formule ingevulde parameters. Deze parameters zijn echter bepaald op basis van beschouwingen van de beoogde gaswinning en de opbouw van de ondergrond. De uitgevoerde berekeningen zijn hiermee voor ons niet verifieerbaar, waardoor wij ook geen zicht hebben in hoe wordt omgegaan met onzekerheden in de winning en de omstandigheden in de bodem. Uit het advies van TNO op het gewijzigde winningsplan blijkt bijvoorbeeld dat is gebleken dat door NAM is uitgegaan van een mid case scenario in plaats van een high case scenario. Dit is niet alleen geen correcte benadering om de maximale bodemdaling te kunnen berekenen, maar is tevens niet te herleiden uit de door NAM aangeleverde gegevens. Daarnaast valt het ons op dat slechts een enkele berekening is uitgevoerd, waardoor het verhang van de bodemdaling over afstand niet is berekend. Hierover worden vervolgens wel conclusies getrokken. De uitgevoerde berekeningen dienen ons inziens nader te worden beschouwd;
- In paragraaf 7.6 wordt aangegeven dat de verwachte resterende bodemdaling minder dan 2 cm zal zijn over een periode van 10 jaar en dat sprake zal zijn van een geleidelijk en gelijkmatig proces. Deze stelling wordt niet onderbouwd door berekeningen. Opvallend is hierbij dat een periode van 10 jaar wordt beschouwd, terwijl een groot deel van het (extra) gas zal worden gewonnen in een periode van enkele jaren. Deze winningspiek dient te worden meegenomen bij de beschouwingen van de bodemdaling;
- De verwachte extra bodemdaling van < 2 cm wordt een aantal keer geprojecteerd ten opzichte van de schommelingen in de grondwaterstand. Dit is naar onze mening een onterechte vergelijking. Er dient nader te worden toegelicht wat met deze projectie wordt beoogd te verklaren.

Gezien het vorenstaande zijn wij van mening dat te beknopt is ingegaan op de beschikbare meetresultaten en daaruitvolgende conclusies over deze resultaten en de te verwachten bodemdaling door de nu beoogde gaswinning in relatie tot de te verwachten autonome bodemdaling.